

VORMINGSBROCHURE

Academiejaar 2018 – 2019

Netwerk Palliatieve Zorg Aalst-Dendermonde-Ninove vzw
Netwerk Palliatieve Zorg Waasland vzw

VOORWOORD

Netwerken hebben als opdracht de palliatieve zorgcultuur te stimuleren en uit te bouwen binnen hun werkgebied, dit onder meer via vorming en opleiding.

Misschien heb je net je diploma behaald, toch ben je nooit “helemaal afgestudeerd”. Misschien heb je professionele ervaring en ben je op zoek naar een upgrade van je kennis en vaardigheden? Eén ding is zeker, de professional van vandaag leert levenslang en levensbreed. Redenen om verder te leren zijn er in overvloed en mogelijkheden ook.

In de zorg voor palliatieve patiënten maak je deel uit van een multidisciplinair team. Kennis en vaardigheden op het terrein van de palliatieve zorgcultuur verfijnen, nodigt uit tot het verwerven van een universele taal binnen de palliatieve zorg en bevordert de kwaliteit van de hulpverlening.

In deze brochure geven we je een rondleiding in de vertrouwde vormingspakketten waarin we enkele vaste waarden uit ons aanbod opnieuw voorstellen zoals de basisopleiding palliatieve zorg, de basisopleiding voor vrijwilligers en interview voor referenten palliatieve zorg.

Verder bieden we jou de mogelijkheid om jouw kennis te verruimen en aan te scherpen in een 2-daagse verdiepingsmodule “Aromatherapie” en een 3-daagse verdiepingsmodule “Vroegtijdige zorgplanning bij personen met dementie”. We gaan dieper in op complexe thema’s onder de vorm van de training “Artsen en verpleegkundigen als tandem” en het minisymposium “Een natuurlijke dood: Hoe gaat dat ook alweer?”.

Voor een eenmalige vorming of vormingspakket op maat van jouw organisatie kan je ons steeds contacteren. Mogelijke thema’s vind je achteraan in deze brochure. We garanderen opleidingen vanuit praktijkervaring.

We hopen dat het aanbod je uitnodigt om te komen proeven en dat we je mogen ontmoeten op één van onze vormingsdagen.

Veel leesplezier en prettige vakantie!

Inhoud

OPEN AANBOD

Basisopleiding palliatieve zorg	3
Basisopleiding voor vrijwilligers in palliatieve zorg	5
Intervisie referenten palliatieve zorg	8
Verdiepingsmodule “Aromatherapie”	10
Verdiepingsmodule “Vroegtijdige zorgplanning bij personen met dementie”	11
Training “Artsen en verpleegkundigen als tandem”	12
Minisymposium “Een natuurlijke dood: hoe gaat dat ook alweer?”	14

VORMING OP MAAT

Sensibilisatie	16
Vorming op maat	17
Palli-Anders	21
Studiedagen	22

INSCHRIJVINGEN

Algemene inlichtingen	23
Docenten	24
Inschrijvingsformulier algemeen	26
Contactgegevens Netwerken Oost-Vlaanderen	27

Basisopleiding palliatieve zorg

DOELGROEP

Gemotiveerde hulpverleners die beroepsactief zijn in ziekenhuis, thuiszorg en thuisvervangende settings (woonzorgcentra, residentiële zorg voor personen met een beperking en personen met een psychische kwetsbaarheid).

DOELSTELLINGEN

We willen kwaliteit bevorderen en een universele taal spreken in palliatieve zorg.

We onderscheiden doelstellingen op het vlak van kennis, basisvaardigheden en attitudevorming.

Verwerven van kennis

- Kennismaken met het totale mensbeeld, de begrippen totaalzorg en totale pijn en de plaats van palliatieve zorg daarin.
- Weten hoe de palliatieve zorgcultuur binnen eigen en andere zorgsettings is uitgebouwd.
- Verwerven van kennis omtrent basisprincipes van de verschillende domeinen binnen de palliatieve zorg met name comfortzorg, communicatie, spirituele zorg, emotionele zorg, zelfzorg en rouwzorg.
- Kennismaken met het belang van een kritische kijk op jezelf, eigen handelen, je eigen waarden en normen.

Basisvaardigheden

- Leren herkennen en signaleren van veel voorkomende symptomen bij palliatieve patiënten met grote aandacht voor pijn maar ook voor andere ongemakken.
- Leren identificeren van de emoties bij de bewoner/patiënt en zijn directe omgeving, en het verkennen van de mogelijkheden hoe ermee om te gaan.
- Inschatten en respecteren van de visie van de bewoner en alle betrokkenen in goede zorg verlenen aan de kwetsbare medemens.

Attitudevorming

- Inzicht verwerven in eigen inbreng bij verschillende domeinen van palliatieve zorg.
- Bewust worden van de invloed van waarden en normen die men zelf hanteert op het eigen professionele handelen.
- Durven kijken naar eigen eindigheid en bewust worden van het belang van een eigen visie op leven en dood.
- Bewust worden van de grenzen van zichzelf.

PROGRAMMA

5 lesdagen van 9.00 tot 16.30 u. + 1 sessie van 13.30 tot 16.30 u.

- Introductie
- Pijn- en symptoomcontrole
- Communicatie
- Emotionele pijn
- Spirituele pijn
- Ethiek
- Vroegtijdige zorgplanning
- Rouw en verlies
- Opvolgmoment: werken rond casus uit eigen werksituatie

Basis 1: 18 september, 25 september, 2 oktober, 16 oktober en 23 oktober 2018: 9.00 - 16.30 u.
18 december 2018: 13.30 - 16.30 u.

Plaats: WZC Molenkouter, Dreefstraat 11A - 13, 9260 Wichelen

Basis 2: 15 januari, 22 januari, 29 januari, 5 februari en 12 februari 2019: 9.00 - 16.30 u.
26 maart 2019: 13.30 - 16.30 u.

Plaats: WZC Sint-Job (nieuw), Sint-Jobstraat 197, 9300 Aalst

Basis 3: 19 maart, 26 maart, 2 april, 30 april en 7 mei 2019: 9.00 - 16.30 u.
4 juni 2019: 13.30 - 16.30 u.

Plaats: Netwerk Palliatieve Zorg Waasland, Rozenlaan 17 bus 2, 9111 Belsele

PRAKTISCH

Inschrijven: via www.palliatieve.org, bij voorkeur 2 maanden voor aanvang van de cursus (max. 20 deelnemers per cursus)

Kostprijs: € 320 syllabus en koffie inbegrepen, indien broodjes gewenst apart te betalen

Getuigschriften: De deelnemers ontvangen na afloop van een volledig gevolgde opleiding een certificaat van de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen. Educatief verlof wordt aangevraagd.

Basisopleiding voor vrijwilligers in palliatieve zorg

DOELGROEP

Deze opleiding is bedoeld voor niet-professionelen die zich als vrijwilliger willen engageren binnen een palliatieve zorgsetting. Zowel palliatieve eenheden, palliatieve thuiszorg als palliatieve supportteams van ziekenhuizen of WZC kunnen kandidaat-vrijwilligers inschrijven in deze cursus.

De inschrijving gebeurt steeds door de vrijwilligersverantwoordelijke van de instelling of organisatie.

DOELSTELLINGEN

- Verwerven van basiskennis met betrekking tot palliatieve zorg.
- Verwerven van basisvaardigheden in het omgaan met patiënt en familie.
- Het accent ligt voornamelijk op attitudevorming en bewustwording van eigen houding tegenover sterven, verlies en rouw.

METHODIEK

De informatieoverdracht wordt tot een minimum beperkt.

De nadruk ligt op interactie, ervaringsoefeningen en zelfreflectie. Er wordt aandacht besteed aan persoonlijke ervaringen, vragen en probleemsituaties.

Deelnemers dienen daarom bereid te zijn tot eigen inbreng en reflectie.

Organisaties die meer inlichtingen wensen over deze basisopleiding of over het werken met vrijwilligers bij palliatieve patiënten kunnen contact opnemen met Lucie Cannie, psychologe van het Netwerk Palliatieve Zorg Gent-Eeklo – Tel 09/218 94 08.

PROGRAMMA

Dag 1: dinsdag 6 november 2018

- 9.00 u. Onthaal
- 9.30 u. • Historiek en belangrijkste pijlers in de palliatieve zorg
 • Palliatieve zorgsettings en zorgplanning
 door Lucie Cannie, Netwerk Palliatieve Zorg Gent-Eeklo
- 12.00 u. Middagpauze
- 13.00 u. • Begrip “totale pijn”
 • Pijnbeleid in de palliatieve zorg
 • Behandeling van vaak voorkomende symptomen en comfortzorg
 door Conny Vervynck, Palliatieve Thuiszorg Gent-Eeklo
- 16.30 u. Einde

Dag 2 : dinsdag 13 november 2018

- 9.30 u. Communicatie, een goede luisteraar laat de ander spreken
 door Det Tacq, Netwerk Palliatieve Zorg Gent-Eeklo
- 12.30 u. Middagpauze
- 13.30 u. Communicatie, moeilijke zaken bespreekbaar maken
 door Det Tacq, Netwerk Palliatieve Zorg Gent-Eeklo
- 16.30 u. Einde

Dag 3 : dinsdag 20 november 2018

- 9.30 u. • Afscheid en spirituele pijn
 • Rouw en rouwzorg
 door Lucie Cannie, Netwerk Palliatieve Zorg Gent-Eeklo
- 12.30 u. Middagpauze
- 13.30 u. Deontologie, privacy en beroepsgeheim
 door Nancy Criel, Palliatieve Eenheid AZ Sint-Lucas
- 16.00 u. Evaluatie van de opleiding
 door Lucie Cannie, Netwerk Palliatieve Zorg Gent-Eeklo
- 16.30 u. Einde

PRAKTISCH

- Plaats:** Netwerk Palliatieve Zorg Gent-Eeklo, Bilksken 36, 9920 Lovendegem
- Inschrijven:** via www.palliatieve.org, door vrijwilligersverantwoordelijke van de setting waarin je zal meewerken (max. 20 deelnemers)
- Kostprijs:** € 120 syllabus, koffie en broodjeslunch inbegrepen
- Getuigschriften:** de deelnemers ontvangen na afloop van een volledig gevolgde opleiding een attest van het organiserende netwerk.

Intervisie referentverpleegkundigen

DOELSTELLING

Intervisie is een vorm van deskundigheidsbevordering waarbij wordt gevraagd mee te denken over persoonlijk en functiegebonden vraagstukken en knelpunten binnen de eigen werksituatie.

Of anders gezegd: intervisie is een gestructureerd overleg met als doel werkgerelateerde problemen te delen/uit te wisselen om van hieruit een (h)erkenning en ondersteuning te krijgen, hetgeen kan leiden tot een professionele/persoonlijke groei.

Intervisie bedoelt zicht te geven op het eigen handelen, voelen en denken van de persoon.

In de intervisie sta "jij" centraal; jij bepaalt wat aan de orde komt.

Een intervisiegroep biedt een forum waar men:

- Het eigen verhaal kwijt kan.
- Zicht krijgt op eigen emoties, overdracht en tegenoverdracht.
- De mogelijkheid heeft om zeer concreet te werken rond thema's die inherent zijn aan de palliatieve zorg: omgaan met verdriet, rouwverwerking, ondersteunen bij ethische vragen, omgaan met emoties, existentiële vragen ...

METHODIEK

Intervisie is een methode waarbij de eigen deskundigheid binnen de organisatie wordt benut en ontwikkeld met als doel het bevorderen van de kwaliteit van het werk en van het persoonlijk functioneren.

Binnen intervisie worden geen oplossingen aangereikt maar door het stellen van vragen en met behulp van eigen analytisch en probleemoplossend denken, probeert men zicht te krijgen op het ingebrachte probleem en hoe hierbij te handelen.

Veiligheid en discretie, een duidelijke, niet betuttelende structuur, respect en niet ver(be)oordelende houding zijn slechts een aantal van de noodzakelijke grondhoudingen.

PROGRAMMA

Data: dinsdagen 9 oktober 2018, 4 december 2018, 29 januari 2019 en 21 mei 2019: 9.15 – 12.15 u.
dinsdag 21 maart 2019: volledige dag 9.00 – 16.00 u.

Intervisor: Marianne De Wulf

PRAKTISCH

Plaats: Zaal “Lente” of “Herfst”, LCD De Maretak, Albrechtlaan 119A, 9300 Aalst
Volledige dag in De Kluizerij, Aalstersedreef 1, 1790 Affligem

Inschrijven: via www.palliatieve.org, bij voorkeur 2 maanden voor aanvang van de cursus (max. 15 deelnemers per intervisiegroep)

Kostprijs: € 250, koffie inbegrepen

!! in de Kluizerij te Affligem dient de maaltijd ter plaatse genomen en betaald te worden.

Getuigschriften: de deelnemers ontvangen na afloop van een gevolgde opleiding een vormingsattest.

2-daagse verdiepingsmodule “Aromatherapie”

DOELGROEP

Hulpverleners uit de verschillende palliatieve settings in de thuis- en thuisvervangende zorg en in de ziekenhuizen.

INHOUD

Het gebruik van essentiële oliën en hydrolaten levert een belangrijke en waardevolle bijdrage aan het comfort van de zorgontvanger, palliatieve patiënt, personen met dementie, met een beperking en eveneens aan de zorgverstrekker.

Complementaire zorg is het uitgangspunt en alle deelaspecten van zorg komen aan bod: aromazorg voor fysieke problemen, psychische en spirituele begeleiding en sociale ondersteuning. Dit wordt toegelicht aan de hand van casusbesprekingen en onderbouwd met veel praktijk. Ook de praktische implementatie van aromazorg in de keuze voor comfortzorg wordt besproken. Deze interactieve vorming reikt velerlei tools aan en is vooral gericht op integratie ervan in het huidige werkveld, bewust van de problematiek “tijd en geld”.

PROGRAMMA

Datum: maandag 22 oktober en woensdag 24 oktober 2018 van 9.30 tot 16.30 u.

Docent: Veerle Waterschoot (°1957) werkt sinds 1992 professioneel met fyto- en aromatherapie. Wetenschappelijke kennis en oude traditionele wijsheid uit vele therapieën en levensfilosofieën bundelt ze tot praktijkgerichte inzichten die ingezet worden in preventie en zorg voor vitale gezondheid van lichaam en geest.

PRAKTISCH

Plaats: vergaderhuis Wallekant, P.F. De Naeyerstraat 15, 9280 Lebbeke

Inschrijven: via Netwerk Palliatieve Zorg Aalst – Dendermonde - Ninove, bij voorkeur 2 maanden voor aanvang van de cursus (max. 18 deelnemers)

Prijs: € 160 syllabus en koffie inbegrepen

Getuigschriften: de deelnemers ontvangen na afloop van een gevolgde opleiding een vormingsattest.

3 daagse verdiepingsmodule “Vroegtijdige zorgplanning voor personen met dementie”

VANUIT EEN SAMENWERKING VAN NETWERKEN PALLIATIEVE ZORG AALST-DENDERMONDE-NINOVE EN WAASLAND EN EXPERTISECENTRUM DEMENTIE MEANDER

DOELGROEP

Hulpverleners uit de verschillende palliatieve settings in de thuiszorg, thuisvervangende zorg en in de ziekenhuizen.

INHOUD

- We willen de eerste dag het theoretisch en wettelijk kader toelichten, de tweede dag praktijkgericht werken en de derde dag verdiepen waarom werken rond vroegtijdige zorgplanning zo moeilijk is, kan zijn bij ouderen, personen met dementie.
- Wat kan de holistische visie van palliatieve zorg betekenen in vroegtijdige zorgplanning?
- Vroegtijdige zorgplanning kan een middel zijn om tijdens het zorgproces te kunnen bijdragen aan een kwaliteitsvolle palliatieve en levenseinde zorg. Bij personen met dementie kan VZP des te belangrijker zijn omwille van een toenemende kwetsbare positie.

PROGRAMMA

Datum: dinsdagen 12 februari, 19 februari en 26 februari 2019

PRAKTISCH

Het programma wordt nog uitgewerkt en via een aparte flyer bezorgd. Geïnteresseerden kunnen zich alvast inschrijven via info@npzw.be.

Prijs: € 240 syllabus en koffie inbegrepen

Training “Artsen en verpleegkundigen als tandem”

DOELGROEP

Verpleegkundigen vanuit diverse palliatieve zorgsettings die vaak met artsen samenwerken.

INHOUD

Zowel in de thuiszorg als in WZC en ziekenhuizen is goede samenwerking van verpleegkundigen met artsen van cruciaal belang om de zorgkwaliteit van de patiënt of bewoner te waarborgen.

Uit de praktijk blijkt echter dat dit niet altijd zo evident is. De communicatie verloopt soms moeizaam door gebrek aan tijd, het niet op eenzelfde lijn zitten of gebrek aan overtuigingskracht. Tijdens deze module leer je wat mogelijke valkuilen zijn, hoe je efficiënter kan communiceren met artsen en hoe je miscommunicatie kan vermijden of aanpakken.

DOELSTELLINGEN

- Efficiënter leren communiceren met artsen om gehoor te krijgen
- Informatie op een constructieve en gefundeerde wijze leren overbrengen
- Feedback geven aan artsen op een respectvolle en niet-bedreigende manier
- Artsen motiveren tot overleg
- Dialoog met artsen bevorderen
- Leren omgaan met antwoorden en instructies van artsen

METHODIEK

Op een interactieve manier worden via casussen en oefeningen handvatten aangeboden. Er is ruimte voor vragen of het bespreken van eigen casussen.

Om voldoende interactie en leermogelijkheden te waarborgen, wordt de groep beperkt tot maximaal 20 personen.

PROGRAMMA

Datum: donderdag 28 maart 2019 van 13.30 tot 16.30 u.

Spreeker: Conny Vervynck, verpleegkundige Palliatieve Thuiszorg Gent-Eeklo.

PRAKTISCH

- Plaats:** locatie regio Dendermonde
- Inschrijven:** via Netwerk Palliatieve Zorg Aalst – Dendermonde - Ninove, bij voorkeur 2 maanden voor aanvang van de cursus (max. 20 deelnemers)
- Prijs:** € 40, syllabus en koffie inbegrepen
- Getuigschriften:** de deelnemers ontvangen na afloop van een gevolgde opleiding een vormingsattest.

Minisymposium “Een natuurlijke dood, hoe gaat dat ook alweer?”

DOELGROEP

Verpleegkundigen, psychologen, artsen, leerkrachten, vrijwilligers, kinesitherapeuten, apothekers, ... en alle andere geïnteresseerden

INHOUD

Het aantal overlijdens in Vlaanderen door euthanasie is de laatste tien jaar sterk gestegen. Ook in de media duikt het begrip steeds vaker op en dat heeft een weerslag tot op het sterfbed. De opkomst van het beheersingsdenken maakt dat ook ons levenseinde een nieuwe betekenis heeft gekregen: sterven moet mooi en controleerbaar zijn.

In dit symposium leer je meer over de risico's van deze belangstelling in het nieuwe gecontroleerd sterven: Nemen we nog tijd om te sterven? Is er plaats voor een 'natuurlijke' dood? Welke rol spelen we hierin als zorgverlener? Hoe kunnen we tijd nemen en geven voor het levenseinde?

PROGRAMMA

- Datum:** dinsdag 14 mei 2019 van 13.15 tot 16.30 u. met onthaal om 12.30 u.
- Docent:** dr. Gert Huysmans, voorzitter Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen, huisarts en al meer dan twintig jaar betrokken bij de werking van het palliatief centrum Coda in Wuustwezel.

PRAKTISCH

- Plaats:** vergaderzaal Sinbad (stedelijk zwembad), Parklaan 117, 9100 Sint-Niklaas
- Inschrijven:** via Netwerk Palliatieve Zorg Waasland, info@npzw.be
- Prijs:** € 30 syllabus en koffie inbegrepen
- Getuigschriften:** na afloop van een gevolgde opleiding ontvangt u een vormingsattest.

VORMING OP MAAT

Sensibilisatie

Om de palliatieve zorgcultuur in onze regio's verder uit te dragen, ook naar het grote publiek toe, organiseren beide Netwerken sensibilisatie activiteiten rond het thema "Palliatieve zorg".

DOELSTELLING

Doelstelling van deze activiteiten is informatie te geven rond palliatieve zorg en beslissingen bij het levenseinde en op een interactieve manier aan te zetten tot discussie en gedachtenwisseling.

Samen met onze collega-netwerken streven wij er immers naar om sterven en eindigheid in onze maatschappij meer bespreekbaar te maken als essentieel onderdeel van het leven. Zo willen wij steeds meer mensen helpen om de weg te vinden naar palliatieve zorg wanneer de nood zich voordoet.

ORGANISATIE

U kan een sensibilisatie activiteit plannen voor uw organisatie of een bepaalde doelgroep.

Indien het tot een samenwerking komt dan wordt een samenwerkingsovereenkomst opgesteld.

De organiserende instelling/organisatie voorziet in: lokaal, materiaal, aanwezigheidslijst, bekendmaking in de instelling, samenstelling van de groep conform de afspraken.

Tijdstip en duur: datum en duur van de vorming worden bepaald in overleg. Het is aangewezen sensibilisatie tijdig aan te vragen, liefst drie maanden op voorhand.

Groepsgrootte: wordt bepaald in overleg

Kostprijs: algemene richtprijs € 100

Vorming op maat

Beide netwerken bieden de mogelijkheid van vorming op maat. U kan vormingen op maat aanvragen voor uw organisatie of een bepaalde doelgroep.

ORGANISATIE:

De inhoud en de onderwerpen worden afgestemd op de voorkennis van de deelnemers en samen met de vormingsverantwoordelijke wordt een programma opgemaakt.

Er worden afspraken gemaakt omtrent:

- Doelpubliek: bepalen van doelgroep is belangrijk, huisvisie ten aanzien van palliatieve zorg is sturend.
- Data
- Aantal deelnemers
- Thema
- Docenten
- Aantal vormingsuren
- Locatie
- Methodiek
- Audiovisuele middelen
- Attest, evaluatieformulier
- Prijs

Als het tot een samenwerking komt dan wordt een samenwerkingsovereenkomst opgesteld.

De organiserende instelling/organisatie voorziet in: lokaal, materiaal, aanwezigheidslijst, bekendmaking in de instelling, samenstelling van de groep conform de afspraken.

Tijdstip en duur: Een vorming duurt meestal 3 uur, het kan een opleiding op zich zijn of een initiatie van een onderwerp; er kunnen vervolgmodes worden opgesteld.

Kostprijs: Algemene richtprijs: € 85 / lesuur
Prijzen worden besproken afhankelijk van het traject dat uitgewerkt wordt + vergoeding verplaatsingskosten volgens de wettelijke afspraken Vlaamse Overheid.

Groepsgrootte: is afhankelijk van het thema maar ervaringsgericht en interactief werken staan centraal.

Het is aangewezen vorming op maat tijdig aan te vragen, liefst drie maanden op voorhand. Met “Vorming op maat” spelen we echter graag in op de actualiteit, waardoor de aanvraagperiode bespreekbaar is. Na afloop van de vorming krijgen de deelnemers een vormingsattest.

THEMA'S:

- **Introductie: Wat is palliatieve zorg?**

In deze vorming staan we stil bij de basisprincipes van palliatieve zorg. We kijken wie er aan palliatieve zorg doet en wie onze patiënten zijn. Ook kijken we welke mogelijkheden er zijn voor palliatieve patiënten. Er worden ook tips meegegeven hoe je kan omgaan met palliatieve patiënten en hun omgeving.

- **Module: Pijn- en symptoomcontrole**

Deze module kan uitgewerkt worden op basisniveau en op verdiepingsniveau.

Er is ook de mogelijkheid om een namiddag te organiseren rond nieuwigheden op vlak van palliatieve pijnmedicatie.

In de module pijnbestrijding leren we hoe we onze palliatieve patiënt kunnen observeren om een zo goed mogelijk pijnbeleid te kunnen voorstellen naar de arts.

In de module symptoomcontrole kunnen we jullie een algemeen beeld geven van de verschillende symptomen waar palliatieve patiënten mee in confrontatie kunnen komen maar er is ook de mogelijkheid om dieper in te gaan op bepaalde symptomen zoals, mondzorg, wondzorg, complementaire zorg

Pijnmeting, pijnbeleving en pijnobservatie kan ook als namiddag worden aangeboden. Tevens hebben we hier ook aandacht voor de dementerende bewoner.

- **Werken met de medicatiepomp**

Plaatsing en opstart van een subcutane spuitaanrijver

In deze vorming bekijken we de werking van de medicatiepomp en bespreken we welke medicatie we in de pomp kunnen gebruiken.

- **Vroegtijdige zorgplanning**

Deze module kan gespreid worden over verschillende momenten. Met als inhoud het wettelijk kader, de communicatie en de implementatie van vroegtijdige zorgplanning in de eigen instelling. Elk thema kan ook afzonderlijk als vormingsmoment worden gegeven.

- **Begrippen: euthanasie en palliatieve sedatie**

We staan stil bij de begrippen euthanasie en palliatieve sedatie. Wat is het verschil tussen beiden, wat zijn de voorwaarden en hoe gebeurt het in de praktijk. We stellen ook de vraag, hoe we op een ethisch correcte manier omgaan met deze beslissingen.

- **Vocht en voedingsbeleid bij een palliatieve patiënt**

Wanneer is het aangewezen om de toediening van vocht en/of voeding door te zetten of wanneer is het een betere beslissing om vocht en/of voeding stop te zetten, en hoe kan je dit dan op een zo goed mogelijke manier doen.

- **Omgaan met familie/omgeving binnen de palliatieve zorg**

De mens is een relationeel wezen, steeds verbonden met een sociaal netwerk, de familie, de omgeving. De familierelaties spelen een belangrijke rol binnen palliatieve zorg. Het levensverhaal van de patiënt kan ons helpen om hem/haar beter te begrijpen in die laatste levensfase. Het

levenseinde brengt soms mee dat relaties wijzigen, sommige worden hechter, andere fragieler, “family secrets” kunnen ontdekt worden of worden meegenomen naar volgende generaties. Communicatie en familiebijeenkomsten kunnen hierbij een waardevol hulpmiddel zijn.

- **Omgaan met verlies en rouw bij patiënt en familie**

Maar ook wat doet dit verdriet en verlies met u als hulpverlener? Op een gepaste manier zorg dragen voor jezelf en de mensen in je omgeving is een heel moeilijke evenwichtsoefening, ook voor hulpverleners. Het vergt moed om over deze zaken te praten, maar het kan rust, veiligheid en verbondenheid bieden.

- **Kinderen en jongeren betrekken bij palliatieve zorg**

In deze vorming gaat men kijken of het beter is kinderen weg te houden van verdriet en verlies of zijn er toch andere meningen. Indien men toch kiest voor kinderen en jongeren te betrekken in palliatieve situaties waar moet men dan op letten.

- **Zorg voor zorgenden**

Belangrijk in de zorg is om overeind te blijven tussen alle moeilijke en zware situaties waarmee u geconfronteerd wordt met lijden, verdriet en afscheid.

In deze module gaan we op zoek naar wat u als hulpverlener nodig hebt om met volle energie actief te blijven in de zorg.

- **Rituelen “Een brug tussen toen en straks”**

Rituelen geven mensen een houvast, scheppen verbondenheid en helpen bij scharniermomenten, mijlpalen in het leven.

Een aanrader voor mensen die op zoek zijn naar betekenis en vormgeving; hulpverleners die mensen bijstaan in de laatste fase van hun leven en familie houvast willen geven, en zelf ook overeind wensen te blijven.

- **Zorg voor het levenseinde bij personen met dementie**

Dementie is een degeneratieve ziekte waarbij de kans zeer groot is dat men in de loop van het ziekteproces in een palliatieve fase terecht komt. In dit stadium zijn zowel dementiezorg als palliatieve zorg vereist. Een efficiënte samenwerking tussen beide expertises biedt zorg op maat aan de persoon met dementie en zijn omgeving.

Vanuit deze visie is een samenwerking ontstaan tussen het Netwerk Palliatieve Zorg en het Expertisecentrum Meander waarbij sensibilisatie en deskundigheidsbevordering belangrijke pijlers zijn.

Beide organisaties bieden samen volgende vormingspakketten aan:

- **Zorg voor het levenseinde bij personen met dementie (2,5 u) (basispakket)**
 - wat is dementie?
 - wat is een palliatieve patiënt?
 - vragen omtrent het levenseinde
 - wilsverklaring, wettelijke vertegenwoordiger, medische beslissing bij levenseinde

Dit basispakket richt zich naar LDC's, belangenverenigingen, families binnen WZC, sociale diensten gemeentebesturen, LOGO, mantelzorgverenigingen binnen mutualiteit.

- Het basispakket wordt ook aangeboden aan professionele hulpverleners en kan volgens hun interesse aangevuld worden met:
 - kantelmoment dementie/palliatieve zorg cfr. Reisbergschaal (30')
 - pijnobservatie (30')
 - invullen wilsverklaring (30')

Ieder pakket bestaat uit 30 minuten extra, afhankelijk van de instelling kan het luikje “wat is dementie” uit het basispakket gelicht worden en vervangen worden door één van bovenstaande items.

Palli-Anders

Palli-Anders is een alternatief vormingsinstrument waarbij men aan de hand van vragen wordt aangezet tot reflectie over eigen visie en gevoelens met betrekking tot ziek zijn palliatieve zorg en sterven.

De nadruk ligt op het “spelgehalte” waardoor het kan ingezet worden als instrument voor teambuilding in een palliatief kader (PST, werkgroep palliatieve zorg, ...)

DOELGROEP

Palli-Anders kan men gebruiken bij alle beroepsgroepen, betrokken bij palliatieve zorg, hetzij als professionele kracht, hetzij als vrijwilliger.

DOELSTELLING

De bedoeling van het spel is:

- Aanzetten tot nadenken zelfreflectie
- Zich bewust worden van eigen gevoelens, meningen als persoon en als hulpverlener
- Bespreekbaar maken van verlies, sterven, ziek zijn, rouw en communicatie stimuleren
- In contact treden met jezelf en anderen

METHODIEK

Het spel handelt over volgende thema's:

- Gevoelens van de hulpverlener/vrijwilliger
- Confrontatie met de (eigen) dood
- Omgaan in waarheid

Deze thema's zijn verwerkt in een aantal vragen of stellingen. Het spelbord zelf bestaat uit drie ringen waarbij de buitenste ring verwijst naar de minst persoonlijke vragen en de binnenste ring naar de meest persoonlijke vragen.

Er wordt in grote mate toegezien op de veiligheid binnen de groep. Zo kan elke speler zelf bepalen hoe persoonlijk hij de vragen wil beantwoorden; er wordt niet toegelaten dat persoonlijke bedenkingen of gevoelens worden be- of veroordeeld en feedback tijdens het spel wordt enkel toegelaten vanwege de spelleider. Het spel wordt steeds afgerond met een evaluatiemoment waarbinnen elke speler de kans krijgt tot ventileren.

Palli-Anders is geen competitief spel.

PRAKTISCH

Het spel kan ontleend worden samen met een begeleider van het netwerk die zorgt voor het begeleiden van het spel. De begeleider zal waken over de veiligheid in de groep en de individuele en groepsprocessen begeleiden en ondersteunen.

Tijdstip en duur: een sessie duurt ongeveer 2 à 3 uur.

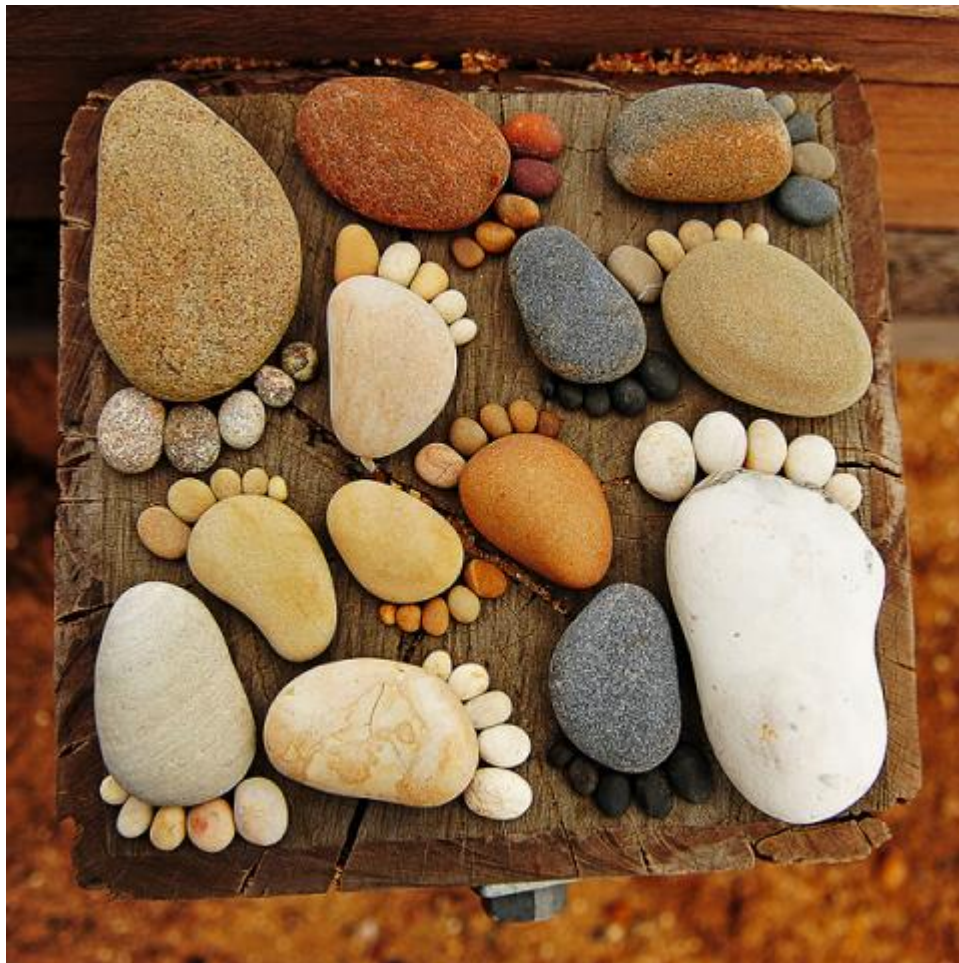
Kostprijs: spel met begeleider: € 85 per uur

Groepsgrootte: het spel wordt bij voorkeur gespeeld in een groep van 8 à 10 personen.

Studiedagen

Inspelend op de actualiteit worden in beide regio's initiatieven genomen die uitmonden in een studiedag of themamoment.

We houden jullie hiervan op de hoogte via aparte folder(s).

Algemene inlichtingen

HOE INSCHRIJVEN?

Inschrijven kan via e-mail info@npzadn.be, info@npzw.be of onze website www.palliatieve.org

Het aantal deelnemers per cursus is beperkt, het is dan ook belangrijk de uiterlijke datum van inschrijving in acht te nemen. Wanneer een cursus voor de uiterste inschrijvingsdatum reeds volzet is, wordt een wachtlijst aangelegd van de geïnteresseerden. Deze kandidaten worden in overleg opgenomen in de eerstvolgende opleiding.

BETALINGSMODALITEITEN

Een bevestiging van de inschrijving bij meerdaagse vormingen wordt samen met de factuur opgestuurd. Het inschrijvingsgeld moet pas betaald worden bij ontvangst van de factuur.

Bij annulatie :

- Meer dan 14 dagen voor de aanvangsdatum van de vorming wordt het inschrijvingsgeld teruggestort mits aftrek van 30% voor de administratiekosten.
- Minder dan 14 dagen voor de aanvangsdatum van de vorming is terugvordering niet meer mogelijk.

In afspraak met de docenten kunnen vormingen waarvoor onvoldoende inschrijvingen zijn geannuleerd worden. Het inschrijvingsgeld wordt in dit geval integraal teruggestort.

ATTESTEN

Het succesvol afronden van de basisopleiding wordt bekrachtigd met een certificaat. Voor deze vormingen worden de nodige getuigschriften voor educatief verlof verstrekt na goedkeuring door de FOD.

Voor het bijwonen van intervisie referenten palliatieve zorg, terugkommomenten basisopleiding, themadagen en vormingen op maat wordt een vormingsattest uitgereikt.

INLICHTINGEN

Wenst u meer inlichtingen? Telefonisch zijn we te bereiken tijdens de kantooruren op het nummer:

- Aalst-Dendermonde-Ninove: 053/21 40 94
- Waasland: 03/776 29 97

Docenten

Lucie Cannie,

Psycholoog Netwerk Palliatieve Zorg Gent-Eeklo

Nancy Criel,

Verantwoordelijke Palliatieve Eenheid AZ Sint-Lucas, Gent

Luc De Waegeneer,

Algemeen coördinator Netwerk Palliatieve Zorg Aalst-Dendermonde-Ninove

Marianne De Wulf,

Psychotherapeut, gestalttherapeut

Martine Dieleman,

Verpleegkundige Multidisciplinaire Begeleidingsequipe Waasland

Wim Duran,

Psycholoog Netwerk Palliatieve Zorg Aalst – Dendermonde – Ninove

Maike Everaert,

Vrijzinnig humanistisch consulent, deMens.nu

Liesbeth Geeroms,

Vrijzinnig humanistisch consulent, deMens.nu

Marleen Hoebeeck,

Algemeen coördinator Netwerk Palliatieve Zorg Aalst – Dendermonde – Ninove

Dr. Gert Huysmans,

Huisarts en voorzitter Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen

Karina Pieters,

Algemeen coördinator Netwerk Palliatieve Zorg Waasland

Tine Smet,

Verpleegkundige Multidisciplinaire Begeleidingsequipe Waasland

Det Tacq,

Psycholoog Palliatieve Thuiszorg Gent-Eeklo

Kristine Verhoye,

Stafondersteuning zingeving / ethiek Algemeen Psychiatrisch Ziekenhuis Sint-Hiëronymus, Sint-Niklaas

Conny Vervynck,

Verpleegkundige Palliatieve Thuiszorg Gent-Eeklo

Veerle Waterschoot,

Fyto- en aromatherapie

Mimmie Wouters,

Verpleegkundige Multidisciplinaire Begeleidingsequipe Dendermonde

Inschrijvingsformulier (Invullen in hoofdletters)

UW GEGEVENS

Naam: Voornaam:

Functie:

Tel: GSM:

E-mailadres:

Geboortedatum: Geboorteplaats:

PRIVÉ-ADRES

Straat: Nummer (+ bus):

Postcode: Gemeente:

ADRES INSTELLING

Instelling:

Straat: Nummer (+ bus):

Postcode: Gemeente:

SETTING

- Sector personen met beperking
 Palliatief dagcentrum
 Palliatieve eenheid
 Psychiatrie
 Thuisverpleging
 Thuiszorg
 WZC
 Ziekenhuis
 Andere:

DISCIPLINE

- Arts
 Paramedicus
 Verpleegkundige
 Verzorgende
 Andere:

Heeft reeds **BASISCURSUS PALLIATIEVE ZORG** gevolgd in academiejaar:

Georganiseerd door:

FACTURATIE NAAR: Privé-adres
 Adres instelling

SCHRIJFT IN VOOR Naam cursus:

Datum/data:

Datum: Handtekening:

De Netwerken Palliatieve Zorg hechten veel waarde aan de bescherming van uw persoonsgegevens. Wij doen er alles aan om uw privacy te waarborgen. In de privacyverklaring op www.palliatieve.org willen we u hierover verder informeren.

Contactgegevens

**Netwerk Palliatieve zorg regio Aalst –arr.
Dendermonde – regio Ninove vzw**

Gentsesteenweg 355, 9300 Aalst

Tel 053/21 40 94 - Fax 053/70 53 50

E-mail: info@npzadn.be

**Algemeen coördinatoren,
vormingsverantwoordelijken:
Marleen Hoebeek en Luc De Waegeneer**

Netwerk Palliatieve Zorg Gent-Eeklo vzw

Bilksken 36, 9920 Lovendegem

Tel 09/218 94 06 - Fax 09/233 93 90

E-mail: gerda.npz.genteeklo@palliatieve.org

Contactpersoon: Gerda Okerman

Netwerk Palliatieve Zorg Waasland vzw

Rozenlaan 17b2, 9111 Belsele

Tel 03/776 29 97 - Fax 03/780 20 99

E-mail: info@npzw.be

**Algemeen coördinator, vormingsverantwoordelijke:
Karina Pieters**

Netwerk Levenseinde

Sint-Walburgastraat 9, 9700 Oudenaarde

Tel 055/20 74 00 - Fax 055/20 87 82

E-mail: an@netwerklevenseinde.be

Contactpersoon: An de Vliegheer

v.u. dr. Thiessen en dr. Van Wassenhove